KONU BİLİM MEDENİYETİ

BİLİM MEDENİYETİ

Hz. Muhammed, Kur'an'ın okunması, dinin temel gereklerinin öğrenilmesi gibi konuları ön plana almış, eğitim, öğretim ve bilime önem vermiştir. Mescid-i Nebevi'nin eğitim ve öğretim faaliyetleri için ayrılan kısmına suffe adı verilmiş ve İslam dünyasındaki ilk medrese olarak kabul edilmiştir. Abbasi halifelerinin tıp, astronomi, mantık ve matematik ile ilgili alanlara teşvik etmesi, kitapları toplatıp tercüme ettirmesi ve âlimlere ve ediplere karşı cömert tavırları; İslam dünyasında büyük bir fikir hareketini başlatmıştır. Bu dönemde Beytü'l hikme, Orta Çağ'ın en zengin kütüphanesi ve ilmî araştırma merkezi hâline gelmiştir.

İslam Âlimlerinin İlme Bakışları

XII. yüzyıla kadar İslam âlimleri matematik, fizik, astronomi, kimya, biyoloji, tıp ve felsefede çok yönlü bir araştırma çabası içinde olmuşlardır. Müslümanlar, bir yandan Eski Yunan ve Hintli düşünürlerin eserlerini incelemiş diğer yandan da bilimde farklı yaklaşım ve metotlar geliştirmişlerdir. Avrupa'nın İslam medeniyetinden etkilenmesi İslam fetihleri, İspanya'da kurulan medreseler, tercüme faaliyetleri Haçlı Seferleri, Akdeniz ticaretinin gelişmesi, gibi gelişmeler sayesinde olmuştur.

AKLİ İLİMLER

Abbasilerde Beytü'l hikme ve gözlem evlerinin açılması, medreselerin kurulmasına ve çeşitli düşünce akımlarının doğmasına yol açmıştır. Böylece düşünce ve bilim hayatına canlılık gelmiş, fesefe, coğrafya, astronomi, matematik, tıp gibi ilimler üzerinde çalışmalar başlamıştır. Bu ilimlere "Akli ilimler" denmiştir.

DİNİ İLİMLER-İSLAMİ İLİMLER (NAKLİ İLİMLER)

İslam'ın en temek iki kaynağı Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in Sünnet2ini anlamaya yönelik tefsir, hadis, fıkıh (hukuk), kelam gibi ilimlerdir.

İran'ın Müslümanlar tarafından fethedilmesinden sonra Cundişapur Akademisi, İslam Devleti'nin fen ve tıp merkezi olarak yaşamaya devam etmiştir. Emeviler devrinde ilim adamları, özellikle tabipler Cundişapur'dan Şam'a gitmişlerdir. Selçuklu Veziri Nizâmülmülk tarafından kurulan Nizamiye Medreseleri birçok ilim adamı ve mütercimin Bağdat'a akın etmesine sebep olmuştur. Nizamiye Medreselerinde filoloji, matematik, astronomi, tıp ve felsefe gibi akla ve deneye dayanan ilimler okutulmuştur. Ömer Hayyam'ın içinde bulunduğu bir heyet, Melikşah adına 1 Mart 1079'u başlangıç kabul eden Celâli Takvimini hazırlamıştır.

Farabi (870-950)

Batı'da Alfarabius, Abunazar gibi isimlerle tanınan Farabi'nin asıl adı Muhammed'dir. Aristo mantığını en iyi kavrayan ve açıklayan kişi olduğu için ikinci öğretmen anlamına gelen Muallim-i Sâni unvanıyla anılmıştır. İhsâ'ül-Ulûm adlı eserinde bilimleri sınıflandırmış ve bilimleri sınıflara ayıran ilk kişi olarak tarihe geçmiştir.

İbn-i Sina (980-1037)

Fıkıh, kelam, mantık, felsefe, tıp, astronomi, jeoloji ve matematik ilimlerinde tahsil gören İbn-i Sina, Batı'da Avicenna, İslam âleminde ise Şeyh el-Reis adıyla anılmıştır. İbn-i Sina'nın en önemli eseri, tıp alanında yazmış olduğu "el-Kanun fî't–Tıb" tır. Tıp ansiklopedisi niteliğindeki bu eser XIX. Yüzyıla kadar Doğu ve Batı dünyasında el kitabı olarak kullanılmıştır. İbn-i Sina'nın ufuk açısını ölçmeye yarayan ve "azimut halkası" adı verilen büyük boyutlu bir gözlem aleti yaptığı bilinmektedir.

İmam Gazali (1058-1111)

En ünlü eseri "İhyâü Ulûmi'd-Din" dir. Eserinde bozulmuş bir toplumu ıslah etme, tekrar Kur'an ve Sünnet temelleri üzerine oturtma ve ona asıl İslami erdemlerini yeniden kazandırmaya çalışmıştır.

İbn-i Rüşd (1126-1198)

Kurtuba'da doğan İbn-i Rüşd, felsefeden tıbba çeşitli bilim dallarıyla ilgili yaklaşık 94 eser yazmıştır. Batı'da Averroes adıyla bilinir. XII. yüzyıldan itibaren Avrupa'da "Latin İbn-i Rüşdçülük" denilen bir felsefe ve bilim ekolü oluşmuştur.

Cabir b. Hayyan (721-815), teorik ve deneysel çalışmalarıyla kimyanın gelişmesinde önemli rol üstlenmiştir. Birçok kimyasal bileşiğin, kimyasal alet ve sürecin uygulayıcısı olan Cabir, modern kimyanın kurucusu olarak kabul edilir.

Cebirin kurucusu sayılan el-Hârizmî, İslâm felsefesinin ilk temsilcisi Kindî, Tabip ve matematikçi el-Harrânî, tabip, kimyacı ve filozof er-Râzî, astronomi âlimi Bettânî, matematik, astronomi, coğrafya jeoloji, eczacılık gibi sahalardaki bilgisi ve araştırıcı kişiliğiyle Bîrûnî gibi âlimler de yetişen diğer âlimlerdir.

Endülüs Havzası	Bağdat Havzası	Horasan Havzası
MEDRESE VE ÖNEMLİ KURUMLAR		
Kurtuba Medresesi Gırnata Medresesi	Beytü'l hikme Nizamiye Medreseleri	Nişabur Medresesi Belh Medresesi Semerkant Medresesi Uluğ Bey Rasathanesi Nişabur Bimaristanı
ÂLİMLER		
Endülüslü Zehravi İbn-i Rüşd İbn-i Haldun	El Hârizmî Kindî Ferganî el-Belhî el-Harranî er-Razî Bettâni	Ömer Hayyam İsfizâri Yusuf Has Hacib Farabi İbn-i Sina İmam Gazali

Ekoller

Müslümanlığı kabul eden kişilerin sorunlarını İslam prensiplerine göre çözmek için bazı âlimler fikir bildirmiştir.

Mezhep imamı olarak kabul edilen İmam Ebu Hanife, İmam Malik, İmam Şafi, İmam Ahmet b. Hanbel bunlardan bazılarıdır. Bu şahsiyetler, Müslümanlara Kur'an ve Sünneti, kendi anlayışlarına göre açıklamıştır, ahlak ve İslam'ın temel görüşlerinde ihtilafa düşmemişlerdir.

İslam Medeniyetinde Sanat

İslam medeniyetinde sanat, estetik ile eşdeğer kullanılmıştır. Floransalı sanat tarihçisi Titus Burckhardt, bu düşünceyi şu şekilde anlatmıştır; "İslam nedir?" sorusuna İslam sanatına ait, Kurtuba Camisi'ni veya Kahire'deki İbn Tolun Camisi'ni veya Semerkant'taki medreselerden birini veya Taç Mahal'i cevap olarak verebiliriz. Cevap kısa ama geçerli olur, demiştir.İslam sanatının başlangıçtan beri değişmeyen temel niteliği özgün üslubu, motif zenginliği ve kendine has mimari sistemidir. Hat ve arabesk gibi çeşitli sanat dallarını da bünyesinde barındıran mimari, İslam sanatında en ön sırada yer almıştır.

SORULAR

1. -1058-1111 yılları arasında yaşamıştır.
- Nizamiye medresesinin baş müderrisliğini yapmıştır.
- En ünlü eseri "İhya'ü Ulümi'd-Din" dir.
- Şüphenin gerçeğe ulaşmanın tek yolu olduğunu savunmuştur.

Yukarıda özellikleri verilen ünlü İslam âlimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İbn Rüşd
B) İmam Gazali
C) Farabi
D) İbn-i Sina
E) İbn-i Fadlan

Cevap: B

2. İslamiyet; Mısır, Sasani, Türk, Yunan, Hint gibi medeniyetlerin yaşadığı alanlar üzerinde yayılınca Müslümanlar bu medeniyetlerin bilginlerini tanımışlar, eserlerini tercüme etmişler, sosyal kurumlarını incelemişlerdir. Müslümanlar; inançlarını, düşüncelerini, keşiflerini, tespitlerini bu birikime ekleyerek, onu kendi kültür potasında eritmiş ve ona İslam medeniyeti denilen yeni bir kimlik kazandırmıştır.

Bu paragrafa göre, İslam Uygarlığının oluşmasında aşağıdaki anlayışlardan hangisinin etkili olduğu söylenemez?

A) Evrensellik
B) Yenilikçilik
C) Kültürel etkileşim
D) Bilimsellik
E) Milliyetçilik

Cevap: E

3. Avrupa'da yüzlerce yıl ders kitabı olarak okutulan El-Kanun Fi't-Tıb adlı eseri yazan Türk bilim insanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İbn-i Sina
B) Farabi
C) El-Biruni
D) Gazali
E) Uluğ Bey

Cevap: A